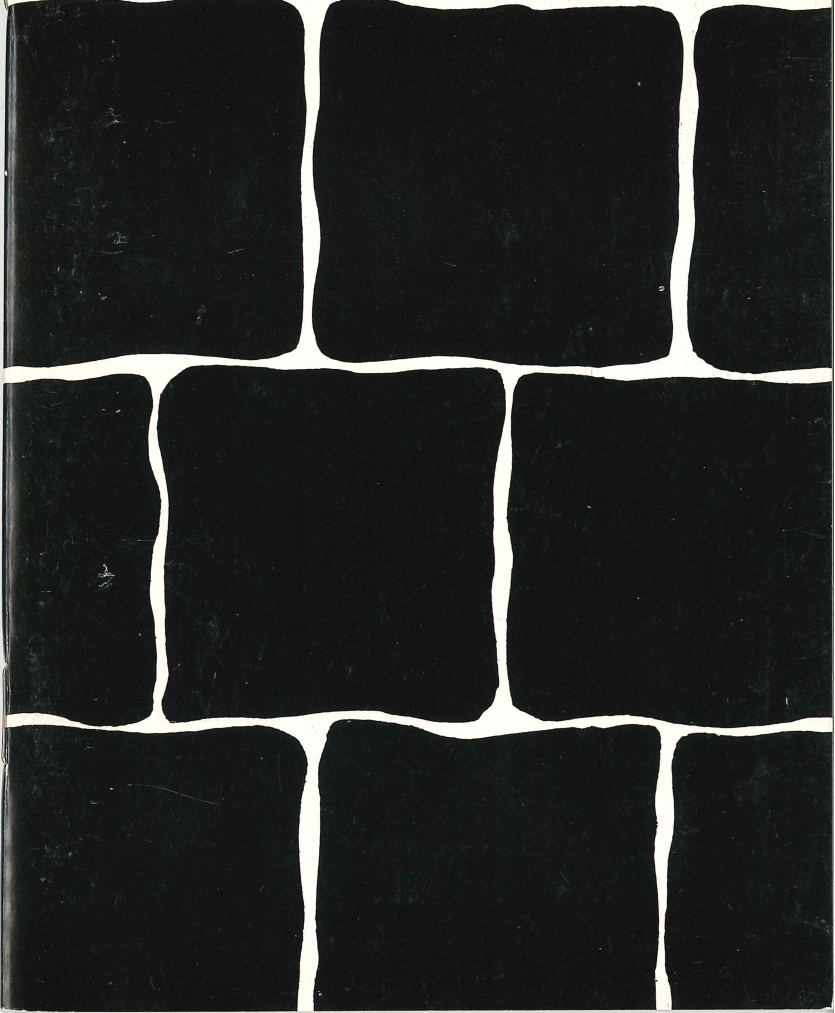

JUST ISMURD?

«Det er han og ingen annen!»

roper statsadvokaten

Tannlege Strøm: «En kan nesten

aldri være helt sikker, —

men denne gang er jeg det»

**Kald Torgersen imøteser de
tause vitner med største ro**

„Har aldri møtt den drepte 16-åringen”

Slagsmål på liv og død i lagmannsretten

**«Ikke skyldig!» hevder
Fredrik Torgersen**

*Den store mordsaken bygger
på en mengde indisier*

**Desperat Torgersen
kyler stol mot vitne**

Legg ham i jern, få ham i jern, roper lagmannen

Lagmannsretten oppbevret i kveld uttømmende et utspill på liv og død, da statsadvokaten konstaterer blinde Fredrik Torgersen i å ha en alvorlig forbyrte — selv Ingerstrens ordfører styret ut på robet og kasset seg over Torgersen som gjorde et desperat forsøk på å stå ned sin tidligere fangekamerat idet denne var i ferd med å avsløre ham bevegelse drapenatta.

**Til
Stortingets justiskomite
Stortinget
Oslo**

Et stadig større antall norske kvinner og menn ser idag med utilfredshet på den straffesak som i juni 1958 ble ført mot Fredrik Ludvig Fasting Torgersen, født 1. oktober 1934 i Oslo, og som ble avsluttet med en dom på livsvarig fengsel og ti års sikring for voldtektforsøk, mord og brannstiftning. Årsaken til den økende mistro og utilfredshet omkring saken skyldes delvis den utbredte oppfatning at Torgersen er eller kan være uskyldig dømt, delvis misnøye med selve saksbehandlingen.

Det skal innledningsvis nevnes at Fredrik L. F. Torgersen idag er den straffange i Norge som etter krigen har sonet den lengste frihetsstraff; sogar dødsdømte fra etterkrigstiden, som siden ble benådet til livsvarig fengsel, ble løslatt etter kortere soning. Det kan nevnes at en viss Saltnes, dømt for tredobbelt rovmord, ble løslatt etter 13 år og 7 måneder. Fredrik L. Fasting Torgersen soner nu sitt femtende fengselsår, til dels under særdeles harde forhold, — de to siste år er blant annet tilbragt på enecelle, uten så meget som den vanlige tillatelse til å ha skrivemaskin i cellen. Torgersen har aldri vært innvilget permisjon, mens f.eks. den nævnte rovmorder Saltnes fikk permisjon efter ca. seks år.

Allerede særbehandlingen av Torgersen er oppsiktsvekkende, og må sees mot bakgrunn av daværende statsadvokat L. J. Dorenfeldts uttalelse i retten 1958: «Dette mennesket må aldri mere slippes løs på samfunnet». Bare en ytring som denne, felt i en norsk rettsal, karakteriserer den atmosfære prosessen ble ført under, samt den holdning påtalemyndighetene til dags dato har inntatt i alle spørsmål som vedrører Torgersen-saken, eller «Skippergata-saken», som den ble hetende, både i pressen og blant publikum. Hvor voldsomt inntrykk saken gjorde, viser seg idag i at næsten ingen som for femten år siden var i voksenalder, har kunnet glemme den. Årsaken til at «Skippergata-

saken» huskes så godt, er den voldsomme hat- og hetsbølge som pressen til dels på fullstendig falske premisser skapte, samt den kjensgjerning at Torgersen ble dømt på indisier og ikke på basis av bevis.

Den stemningsbølge av hat og forakt og avsky som pressen pisket opp, er et av de merkeligste fenomen i norsk pressehistorie, og spilte en avgjørende rolle for sakens utfall. Særlig centralt står her en fullstendig oppdiktet historie om Torgersen som «likskjenner»; en historie som av norsk presse er blitt gjentatt inntil så sent som ifjor, i desember 1971. Historien ble brukt som indisium på at Torgersen — som altså var «likskjenner» — også måtte være voldtektsmannen, seksualmorderen og brannstifteren fra Skippergata. Før det blir gått nærmere inn på pressens rolle for saksbehandling og kjennelse, er det imidlertid nødvendig å se nærmere på et annet av de «indisier» som lå bak stemningen rundt «Skippergata-saken»; Torgersen var nemlig tidligere dømt for voldtektsforsøk. En tynnere begrunnet domfellelse må man antagelig gå rettshistorien igjennom for å finne, men den var blant de avgjørende momenter som muliggjorde neste domfellelse. Torgersen var på forhånd brennmerket som «likskjenner» og «voldtektsmann».

Vi skal se litt på voldtektsaken, og her etter politirapport til Oslo Politikammer, datert d. 9.8.1955.

Gjenstanden for det angivelige voldtektsforsøk befant seg sammen med Torgersen på en løkke i enden av Stålverksveien. Det vokste kratt og gress på løkken. Det ble av gutter i nærheten satt ild på gresset, og folk og senere brannvesen kom til. Klageren befant seg da uten benklær, og da folk nærmet seg, ropte hun om hjelp. Hun hevdet siden at Torgersen hadde grepet henne om halsen og tvunget henne ned på bakken. Det må anmerkes at hun var iført gummistøvler og hvite fotballbukser, da hun sammen med Torgersen bega seg til løkken (bak Lindbecks Gartneri), hvor det altså senere kom folk til. I politirapporten omtales benklærne først som «damebukse», siden som «et par hvite herrebukser m/ gylf». Ingen av delene er riktige. I første politirapport, skrevet av politibetjent Kristoffersen, heter det: «Nede i gresset ble også klagerens bukse funnet. Gresset på dette sted viste merker etter at noen hadde ligget det ned.» Det er altså ikke tegn etter kamp eller uro. Senere i samme rapport, skriver politibetjenten: Ruth Petersen undersøkte senere den nevnte damebukse. Den var ikke revet i stykker og det var heller ikke andre merker på den og klageren mente at det ikke var grunn til å beslaglegge den for undersøkelse.»

I neste politirapport, ved politibetjent Ruth Petersen,

fortelles det at klageren hevder at den angivelige voldtekt ble forsøkt utført, mens brannbilene kjørte i nærheten: «Hun sier at det var mens brannbilene kjørte i nærheten at anmeldte forsøkte å voldta henne. Hun hørte sirenene». Videre: «Hun er sikker på at han ikke hadde sedavgang mens han lå over henne for det ville hun helt sikkert ha merket».

Episoden fant sted kl. 21,07 d. 9.8. -55, på et sted som ligger femti meter fra nærmeste hus.

Torgersen selv hevder at fullbyrdet samleie fant sted, og under full medvirken fra fruens side. Han hevder at først da brannbilene og folk nærmet seg, begynte hun å rope om hjelp og voldtekt. Hun var som sagt uten benklær og støvler, da saken vakte almindelig interesse og oppstyr.

I en senere politirapport, ved politibetjent Ruth Petersen, d. 29.8.55, står: «Vitnet (klageren) er tilslutt gjort kjent med at det er funnet sedflekker på de benklær som hun hadde på seg den angj. dag og som senere har vært til undersøkelse ved Universitetets rettsmedisinske institutt.»

Som man ser, bekrefter undersøkelsen av benklærne Torgersens forklaring (fullbyrdet samleie), og ikke klagerens uttalelser. All vekt ble imidlertid lagt på fruens utsagn.

Det ble likeledes ikke tatt hensyn til den ytterst pinlige situasjon som klageren befant seg i da folk kom til, mens hun befant seg uten benklær og underbenklær sammen med Torgersen.

Det ble ikke tatt hensyn til det usannsynlige i at noen forsøker å begå en voldtekt en tidlig sommeraften ca femti meter fra folk, mens brannsirenene hylr og folk kommer til.

Det ble heller ingen vekt lagt på at fruene var iført fotballbukser og høye støvler, og bare behøvde å bøye knærne eller å sprike med føttene for å forhindre en ufrivillig avledning.

Det ble ikke tillagt noen betydning at benklærne, som var hvite, ble funnet uskadde, i god behold og uten andre flekker enn sedflekkene. Man behøver bare å tenke på hvor lett et par hvite bukser vil bli farvet av jord og gress under en slik motstand som fruene angivelig gjorde. Likeledes ville en avledning med makt av et så trangt sittende plagg som et par fotballbukser etter all sannsynlighet ha etterlatt spor i form av rifter eller andre merker.

Heller ikke ble det lagt vekt på at klageren og Torgersen kjente hverandre meget godt, og at hun var mor til en av hans venner.

På tross av at Torgersen var den eneste som bevislig hadde talt sant under forhørene (fullbyrdet sedavgang), ble hans utsagn helt underkjent, mens fruens forklaring ble lagt ordrett

til grunn for domfellelsen, som om alt som hadde skjedd eller vært sagt, hadde funnet sted under vitners nærvær.

Retten så fullstendig bort ifra den eneste psykologisk sannsynlige forklaring på hele episoden, nemlig: Klageren og Torgersen var sammen i gresset og krattet på løkken. Mens hun er naken fra livet og ned, lyder brannbilens sirener, og folk kommer til. Under trykket av den pinlige situasjonen som var oppstått, og i panikk for hva den kunne føre til, skriker hun så opp om voldtekt.

Hennes blå merker på halsen, samt skrubbsår på kneet kan skrive seg fra helt andre ting enn et voldtektsforsøk.

Klagerens utsagn om at Torgersen «var helt vill i øynene» og at han truet henne på livet og «helt sikkert ville ha drept henne», står som fullstendig ubeviste, løse påstander. Man kan tro dem eller ikke tro dem, men de etterlater all grunn til tvil, og ingen til sikkerhet.

Vitner ble ikke ført i saken. Det eneste innkalte vitnet, var innkalt av forsvarer, men ble ikke tillatt fremført i retten.

Efter episoden på løkken gikk Torgersen og sparket fotball.

Dommen for voldtektsforsøk fikk under den senere «store» Torgersen-saken, «Skippergata-saken», betydelig innflytelse på dennes utfall. Det er derfor nødvendig å begjære gjenopptagelse også av «voldtekts»-saken i forbindelse med prosessen i juli 1958.

Det bør fremheves at aktoratet i begge saker ble ført av daværende statsadvokat L. J. Dorenfeldt.

Av enda større betydning for utfallet av mordsakene i Skippergata nr 6b var pressens fullstendig oppdiktete historie om «likskjenning» som Torgersen angivelig skulle ha vært tiltalt for, men senere frifunnet i. Historien ble nevnt i antydning ovenfor (p. 91), og det er nødvendig å gå nærmere inn på den her for å vise hvilke voldsomme og uhyggelige krefter pressen klarte å piske opp omkring mordsaken.

Den tok sin begynnelse i «Arbeiderbladet» allerede høsten 1954, og fremkalte senere både blant publikum og presse et høydepunkt av hysteri, hat og avsky mot Torgersen, slik som dette kom til uttrykk i 1958. Ifølge VG d. 16.6. 1958 sto folk på gaten utenfor rettslokalet og hylte «lystmorder», før dommen var falt. En annen avis forteller den uhyggelige historien om kvinnen som sto og skrek at Torgersen skulle dømmes, selv om han var uskyldig, fordi han var et svin i det hele tatt. Inne i rettsalen ropte aktor at «dette menneske må aldri mere slippe løs på samfunnet». Bakvaskelsene, både fra påtalemyndighetenes og pressens side, bar sine frukter. Historien om «likskjenningen» ble oppfattet som et «bevis» på at han var skyldig i

drapet. Mistenkeliggjørelsen og de utallige bakholdsangrepene var uten sidestykke, og det skyldtes ikke bare hang til å lage «journalistiske» sensasjoner og store overskrifter: *Overfor Torgersen var forfølgelsene satt i system.*

Hadde Torgersen hatt langt hår eller vært skjeløyet, ville det ha vært indisier mot ham. Det ble («Aft.p.» d. 12.6.1958) brukt mot ham at han var interessert i maleri og at han skrev dikt. Dette anføres i en norsk rettsal for å klarlegge *skyldspørsmålet.*

Den tragiske siden av pressens forsimpling av Torgersen-saken viser seg først i sitt fulle alvor, når vi går helt tilbake til høsten 1954: Den 9.9.1954 bragte «Arbeiderbladet» på første side over hele fire spalter følgende overskrift:

«Mann fra Hasleveien tatt for skjending av likkapell — Står han bak det brutale overfallet i juni?»

Denne artikkelen i «Arbeiderbladet» har hatt katastrofale følger for hele Torgersens liv. Å gå igjennom det hav av papir som Torgersen-saken etter hvert har svulmet opp til er bare mulig i form av en ny, omfattende rettsak. Historien med «skjenningen» ble avgjørende, og den er den viktigste del av hetskampagnen mot Torgersen. Den er helt oppdiktet. Hvor hadde «Arbeiderbladet» fått sine «informasjoner»? Fra politiet?

På forespørsel fra «Dagbladet» samme dag benektet politiet kategorisk dette. «Arbeiderbladet» har altså enten diktet saken opp selv, eller det har fått «informasjonene» fra politiet allikevel.

«Dagbladet» skriver den samme 9.9. 1954:

»Makaber fantasihistorie —

Jeg har ikke sagt det som står i «Arbeiderbladet», sier kriminalsjefen.»

Videre: «Arbeiderbladet gasser seg idag på første side i en makaber historie om en mann som skal være arrestert for innbrudd i flere av byens likkapell. Han har romstert og brutt opp kister, flyttet på lik og uryddet, skriver avisen.

Det faktiske forhold er at en mann fra Lille Tøyen er arrestert, *mistenkt* for en rekke ganger å ha knust ruter i en kjeller på Lille Tøyen gamle hjem. Det er knust i alt ni ruter der. . . . Politimennene som har etterforsket saken, rister bare på hodet og forstår ikke hvordan en avis kan finne på å lage fantasihistorier om så makabre ting. «Arbeiderbladet» refererer også en samtale med kriminalsjef L'Abée Lund, som i dag tidlig på politiets parole ga uttrykk for at han ikke hadde sagt det som sto skrevet der. . . .» Så langt «Dagbladet».

Nu skulle man tro at saken var ute av verden. Men det er

her den begynner. Den har på ny og på ny dukket opp i presen, mer eller mindre åpent med den antydning at det dreiet seg om likskjenning, altså om et menneske med ufyselige og umenneskelige seksuelle instinkter. Avisen hadde funnet et takknemlig emne, en oppdiktet sladderhistorie som satte fantasi og usobre følelser i kok både hos journalister, jurymedlemmer og dommere og lesere. Det var mere enn noe annet denne fantasimyten som fikk folk til å hyle «lystmorder!» og til å kreve at han skulle dømmes, selv om han var uskyldig. Psykosen bredte seg fra «Arbeiderbladet» til hele landet: Torgersen var dømt nå.

Allerede to dager etter mordet i Skippergata, da Torgersen nettopp var blitt mistenkt for å ha med det å gjøre, skrev «Aftenposten» (d. 9.12. 1957): «... Som ganske ung ble han (Torgersen) dømt for innbrudd i likkapellet (!) ved et gamle hjem her i byen, hvor det var stjålet et par lysestaker av sølv. Han var da også siktet av politiet for skjening av likene i kapellet, men ble ikke dømt for dette». (Uthevet her.)

Slik startet man hets- og hatkampen mot Fredrik Torgersen, og det førte til en av de juridisk jammerligste prosesser dette land har sett, til en hekseprosess i ordets fulle betydning. Torgersen var ikke lenger et menneske, han var et udyr, en djevel i menneskeskikkelse, som ikke fortjente hverken rettferdighet eller lovens beskyttelse, — dessuten skrev han dikt, som om det ikke var ille nok med likskjenning. Ikke bare de store oppslagene, men også de mange hundre små drypp skapte psykosen. Selv Axel Kielland i «Dagbladet» trodde på historien, lenge efter at «Dagbladet» hadde dementert den. Alle var ute av ballanse på dette tidspunkt; pressen hadde gjort sitt verk. Alle trodde at Torgersen var skyldig i Skippergatamordet efter at de hadde lest om den oppdiktete «likskjenningen». At det ikke finnes noen «skjenning» i det hele tatt, hjelper nesten ikke på saken. Myten har satt seg fast. Likhistorien fra «Arbeiderbladet» hadde en effekt på jury og publikum som er hevet over tvil, og uten å spekulere i denne «makabre fantasihistorien» som bakgrunn kunne sakens aktor ikke ha tillatt seg en uhyrlighet som å rope ut i retten at «Dette menneske aldri mere må slippes løs på samfunnet». Denne avis-myten har altså holdt seg til idag, og den gjorde Torgersens fullstendig rettsløs i årene som er gått, i femten år. Han var en gang for alle utropt til seksual-bestie og til Norges «farligste fange». Naturligvis har ingen aviser betalt erstatning eller forsøkt å gjøre sine gjerninger gode igjen. Slikt gjør man ikke overfor en fredløs mann.

Det er hevet over tvil at nesten den samlede presse berøres av straffelovens §247: «Den som i ord eller handling optrer på

Torsdag
9. september 1954
NR. 218 - 66 ÅRGANG

Mann fra Hasleveien tatt for skjending av lik-kapell

STÅR HAN BAK DET BRUTALE OVERFALLET I JUNI?

NORGES FARLIGSTE FANGE?

Han er blitt kalt: «Norges farligste fange». Da han for 12 år siden ble dømt for voldtekt og drap, sa statsadvokat Dacomboldt: «Denne mannen må ikke på ny slippes løs på samfunnet».

Dagen før hadde tiltalte nær ryddet lagmannsrettsalen under et forsøk på å angripe et av vitnene. Alle menn blant dem lagrettsens formann, måtte til for å overvåne den råterke, rasende mannen.

I forrige uke satt han på den samme tiltaltesalen igjen. Denne gang tiltalt for bl. a. drapsforsøk på en fengselsbetjent. Tiltalende var det ingen ting ved den nå 37 år gamle Fredrik Fasting Torgersen som tydet på at han var farlig. Med gråblek fengselslære og rolige blå øyne som studerte rettens medlemmer.

Men kloke av erfaring, satt det fire storvokte konstabler rundt ham.

Første gang han sto for retten var som ung gutt tiltalt for innbrudd i et likkapell i Oslo. Det var stjålet et par lysestaker i sølv. Han var også siktet for å ha skjenket likene i kapellet, men ble frikjent for det.

To år senere, som 19-åring, kom han på avisens førstesider etter at politi med hunder satte i gang en jakt etter ham i Norddalen. Han ble siktet og dømt for voldtekt mot en dobbelt så gammel kvinne, samt tyveri av et fat chipsort fra Schous bryggeri.

Torgersen påsto seg uskyldig. Han hevet seg samlet hadde funnet stød med kvinnens samtykke.

Han ble dømt til tre og et halvt års fengsel og fem års alking, like ett år senere ble han etter anmodning fra fengselsstyret, politiet og verne-

rettsrådet på prøve — mot et avholdsløfte. Da han i 1956 for tredje gang satt på tiltaltesalen i lagmannsretten, led tiltalte: Voldtekt, drap og forsøk på brannstiftelse for å skjule sine spor.

Den 16 år gamle Rigor Johnsen ble funnet drept i Kjelleren, til Skippergaten 6 i Oslo i desember året før. Det var Brannvesenet som oppdaget piken da de rykket ut etter brannmeldingen. Et viscent juletre lå over liket.

På grunnlag av vitneprover ble Torgersen arrestert. Det ble funnet barstoler på bukene hans, avføring som ble identifisert å stamme fra den døde piken og blodspor.

Torgersen ble kjent skyldig og dømt til livsvarig fengsel og 10 års alking. Rettsaken var spesiell: Han ble dømt på indier. Torgersen tilsto aldri forbriften.

I forrige uke, tretten år senere og ett år etter at man ifølge loven kunne ha sluppet ham ut på benådning, men uten at man hadde våget å gjøre det, sto han for 4. gang i lagmannsretten. Denne gang for bl. a. forsøk på drap på en fengselsbetjent i Solfengselet.

Også denne gang påsto Torgersen seg uskyldig — at det var fengselsbetjent Asnerød som hadde angrepet ham, som en hevneakt fordi han hadde klaget over forholdene i fengselet.

Forvareren, Sven Geiz, ville ved vitneberetne forholdene i fengselet som hadde ført til episoden. Men vitnene ble avvist med den begrunnelse at de ikke vedkom denne aktuelle saken.

Torgersen ble på grunn av mangel på bevis frikjent for drapsforsøk og for å ha brutt loven mot betjenten. Han ble kjent skyldig i legemsformælelse og dømt til ett års enecelle.

Han var en av pionerene, når det gjelder allergologisk forskning, sier professor Danbolt. — Se også neste side.

Arbeiderbladet gransker seg i dag på første side i en makaber historie om at en mann skal være arrestert for innbrudd i flere av byens likkapell. Han har romt og brutt opp kluter, flyttet på lik og uryddet, skriver avisen.

Det faktiske forhold er at en mann fra Lille Toven er arrestert mistenkt for en rekke ganger å ha knust ruter i en kjøler på Lille Toven gamleheim. Det er knust i alt ni ruter der, og en gang har en mann brutt seg inn og veltet en søyle. Det er mulig at mannen har knust rutene for å se om det ligner noen andre der.

Politimennene som har etterforsket saken viser bare på hodet og forsår ikke hvordan en avis kan finne på å lage fantasihistorier om slike makabre ting. Arbeiderbladet referer også samtale med kriminalsjef L'Abbe Lund, som i dag tidlig på politiets likke hadde sagt det som sto skrevet der.

Den arresterte mannen bor i nærheten av Hasleveien, og politiet undersøker om det er denne mannen som kan ha forvært det brutale overfallet på et skolebarn i juni måned. Noen nærmere holdspunkter for det fins ikke.

Arbeiderbladet gransker seg i dag på første side i en makaber historie om at en mann skal være arrestert for innbrudd i flere av byens likkapell. Han har romt og brutt opp kluter, flyttet på lik og uryddet, skriver avisen.

Det faktiske forhold er at en mann fra Lille Toven er arrestert mistenkt for en rekke ganger å ha knust ruter i en kjøler på Lille Toven gamleheim. Det er knust i alt ni ruter der, og en gang har en mann brutt seg inn og veltet en søyle. Det er mulig at mannen har knust rutene for å se om det ligner noen andre der.

Den arresterte mannen bor i nærheten av Hasleveien, og politiet undersøker om det er denne mannen som kan ha forvært det brutale overfallet på et skolebarn i juni måned. Noen nærmere holdspunkter for det fins ikke.

NORGES FARLIGSTE FANGE?

Hvor rodnaker. Under ovenstående tittel hadde De den 23. oktober i år. 23 en uttale av min kjære Fredrik Ludvig Fasting Torgersen, som er utrolig. Jeg må be Dem unnsøkt og på tilsvarende plass om å berørlige Deres fremstilling — med en passende kommentar.

I De påstår at han var siktet for å ha skjenket likene i kapellet, men ble frikjent for det.

Han har aldri vært mistenkt, siktet eller tiltalt — og derfor heller aldri frikjent for en slik fornyelse. Det er et forsvinningsprodukt av pressen (forstås L. L'Abbe Lund: Et makabert fantasiprodukt av pressen).

Jeg behøver antagelig ikke å påpeke noe mindre De påstår en mann med en så utvetykelig beskyldning.

Hvor? Nå behøver det vi har skrevet om til passende kommentarer, som såvidt var utvetykelig forbeholdt under punkt 1.

Arbeiderbladet vil ikke være utvetykelig på sine påstander. Arbeiderbladet vil ikke være utvetykelig på sine påstander. Arbeiderbladet vil ikke være utvetykelig på sine påstander. Arbeiderbladet vil ikke være utvetykelig på sine påstander.

Arbeiderbladet vil ikke være utvetykelig på sine påstander. Arbeiderbladet vil ikke være utvetykelig på sine påstander. Arbeiderbladet vil ikke være utvetykelig på sine påstander.

en måte som er egnet til å skade en annens gode navn og rykte eller til å utsette ham for hat, ringeakt. . . osv. Er æreskrenkelsen forøvet i trykt skrift eller ellers under særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil 2 år anvendes». Til dels også av §248: «Har den efter § 247 skyldige handlet mod bedre Vidende, straffes han med Fængsel indtil 3 Aar.»

Ennå så sent som ifjor, i 1971, måtte Fredrik Fasting Torgersens nåværende advokat, Sven Getz, rykke ut med dementi i billedbladet «NÅ». Sven Getz skriver d. 20.11. 1971:

«Norges farligste fange?»

Herr redaktør. Under ovenstående tittel hadde De d. 23. okt. i nr. 43 en omtale av min klient Fredrik Ludvig Fasting Torgersen, som er uriktig. Jeg må be Dem snarest og på tilsvarende plass om å beriktige Deres fremstilling — med passende unnskyldning. . .

1. De påstår at han var siktet for å ha skjennet likene i kapellet, men ble frikjent for det.

Han har aldri vært mistenkt, siktet eller tiltalt — og derfor heller aldri frikjent for en slik forbrytelse. Det er et fantasiprodukt av pressen. (Ref. krim. sjef L. L'Abée Lund)» . . (Sitat slutt)

Naturligvis hjelper det ikke å demtere, noe blir alltid sitende igjen, og det vet en redaksjon.

Ved gjenopptagelsen av Torgersen-prosessene er det nødvendig å gå helt til bunns i dem. Prosessen med «voldtekts-forsøket» må gjenopptas, og fantasihistorien om ruteknusingen som ble til «likskjønning» må luftes helt ut. Først da vil man se hvor svakt underbygget og hvor juridisk tvilsom hovedprosessen om Skippergata-mordet i 1958 i virkeligheten var.

VITNENE I SKIPPERGATA-SAKEN.

Vitnene i Skippergata kan deles i to grupper; i dem som hadde sett den drepte om aftenen d. 6. desember 1957 sammen med en fremmed mann, som fulgte henne først til porten, og derefter inn i Skippergata nr. 6b. Av disse vitner var det ingen som ved konfrontasjon med Torgersen i retten med sikkerhet kunne si at han var den samme som de hadde sett mordenatten. Alle mente at morderen var betydelig høyere enn Torgersen. Den andre gruppen består av tre vitner, to av dem innkalt av aktoratet (Evald Johannesen og Ørnulf Bergersen), — en av dem innkalt av forsvaret (Støleggen). Den siste «kunne» politiet ikke finne, på tross av at han ble løslatt fra fengslet i Oslo

etter at hovedforhandlingene var påbegynt, og av at han derefter oppholdt seg hos sin mor i Drammen med daglig meldeplikt hos Drammen politi. Støleggen ble derfor ikke avhørt hverken av politiet eller i retten, først fjorten år senere ble hans forklaring gjengitt offentlig i «Dagbladet». I forbindelse med sakens tekniske indisier skal her senere kommes tilbake til Støleggens vitnesbyrd. Desto grundigere ble politiets og påtalemyndighetens hovedvitner, Evald Johannesen og Ørnulf Bergersen, utnyttet av aktoratet.

Evald Johannesen avga til politiet følgende erklæring: «Jeg traff Fredrik Ludvig Fasting Torgersen natten til 7. desember 1957, og Torgersen fortalte meg at han nettopp hadde drept en pike og bitt henne i brystet.» At utsagnet var løgn, er bragt på det rene. Han ble aldri tiltalt eller straffet for sin falske forklaring, på tross av at falsk vitnesbyrd i en mordsak kan medføre en straffereaksjon på livsvarig fengsel. Han er ett av L. J. Dorenfeldts vitner.

Dette vitneutsagn hadde i politiets øyne en høy grad av troverdighet: Torgersen som selv etter snart femten års fengsel aldri — selv under det voldsomste mentale press, bl.a. under snart to års enecelle — har tilstått noen forbindelse med eller kjennskap til drapet, som har avslått å søke om benådning fordi han vil ha saken opp igjen fra bunnen av — denne Fredrik Fasting Torgersen skulle, dømt på indisier uten ett eneste bevis, gå ut på gaten og tilstå et mord til den første og verste han møtte, til den kjente angiver og «tyster» Johannesen!

Værre blir det når man får høre at «vitnet» Evald Johannesen satt arrestert på Victoria Terrasse, da drapet fant sted, og han måtte altså ha visst om forbrytelsen før den ble begått. Han var blitt arrestert samme aften på grunn av et tyveri fra Standard Hotell.

Videre: Evald Johannesen var ingen debutant som aktoratets vitne. Han ble etter krigen idømt åtte års fengsel for å ha angitt en meget nær slektning til det tyske politi. Også i «Marysaken» var han hovedvitne for politi og påtalemyndighet. Om Johannesen skal her bare føyes til at han ikke ble fremført under hovedforhandlingene i 1958. Han var for grundig avslørt på det tidspunkt. Men han ble flittig brukt under de tidligere faser, og hans løgn om Torgersens «tilståelse» var en av årsakene til at det så tidlig gikk prestisje i spørsmålet om Torgersens skyld og til den hetskampanje som ble drevet mot ham i pressen helt fra arrestasjonen, da politiet uavhengig av domstol og rettergang løste skyldsspørsmålet på egen hånd og erklærte til pressen at «morderen er tatt», og «fisken sitter i garnet» — på basis av angiverens notorisk usanne historie om møtet med

Torgersen samme kveld. Fra da av ble all efterforskning koncentrert om å finne indisier mot Torgersen, på tross av at andre mistenkte var i bildet samtidig. Man hadde offentlig hevdet at «morderen var tatt», og nu skulle det bevises.

På denne måten ble Torgersens skyld til et prestisjespørsmål for påtalemyndighet og politi før han kom i retten, han ble dømt av politiet og av pressen og av et blodtøstig publikum som samtidig leste i avisene at Torgersen var «likkskjenner».

Denne episoden med Evald Johannesen og dens totale mangel på konsekvenser er typisk for hele Torgersen-saken: Mot Torgersen var det tillatt å vitne falskt. Johannesens utsagn om «tilståelsen» falt naturligvis bort, men virkningene ble tilbake.

Verre enn denne historien er det som ble levert i *retten under hovedforhandlingene* av den andre straffangen, Ørnulf Bergersen, en mann som i pressen nærmest ble omtalt som en helt. Han hevdet i retten at han mordnatten umiddelbart etter forbrytelsen hadde sett Torgersen komme ut av porten til åstedet, Skippergata nr. 6b.

Vitnet var på angjeldende tidspunkt på frifot, og har oppgitt følgende årsaker til det:

- A. Han hadde rømt fra Botsfengslet
- B. Han var stukket av fra «tillitsarbeide» fra et gartneri. (Hva slags arbeide utføres på gartnerier midtvinters?)
- C. Han var uteblitt fra fengslet etter en permisjon.

I alle fall var mannen efterlyst av politiet. Bildet av ham hadde kort tid før vært gjengitt i «Arbeiderbladet», og Bergersen oppholdt seg i dekning både dag og natt. På vei fra Gjersjøen, hvor han hadde *fisket* (i et vann som er uten fisk, om natten, 14 dager før jul, og antagelig også hadde gravet meitemark opp av telen), legger han med en vrikket ankel etter kjempeturen fra Gjersjøen, på vei til sin bolig i Munkedamsveien, ruten gjennom Oslos mest politibefengte strøk, — Havnegata og Skippergata, gammel kjenning av politiet og som nevnt efterlyst. For å *unngå å vekke oppsikt* hadde Bergersen, som er ca 190 cm høy og ytterst påfallende av ytre, iført seg nisselue og mørke solbriller. Den efterlyste var som sagt velkjent i fagkretser: *Midt på natten, 14 dager før jul, iført solbriller*. Det er dårlig med midnattsol i Oslo om vinteren. I følge Meteorologisk institutt var dette en særdeles mørk natt med yr og tåke. Han velger ifølge sitt utsagn ikke den naturlige rute hjem, nemlig opp Stortingsgaten som er underbefolket av politimenn og stappfull av almindelige mennesker, men han foretrekker å bane seg vei gjennom en krattskog av konstabler som alle kjenner ham av utseende. (Andre ville ha blitt arrestert bare på grunn av brillene, slik som Torgersen selv ble

arrestert mistenkt for sykkeltveri like i nærheten kort etter) Nå forteller imidlertid vitnet Bergersen at miraklet skjer: Da han passerer Rådhusgata, «ser han Torgersen komme ut av en port», nemlig av Skippergata nr. 6b, som på dette tidspunkt, da forklaringen ble avlagt og godtatt i retten (juni 1958), hele Norge visste var åstedet. Den «iaktatte» svinger seg nå opp på en sykkel og farer like i armene på politiet som øyeblikkelig arresterer ham, på tross av at han ikke var efterlyst. (Her står vi overfor *den eneste kjensgjerning i hele Torgersen-saken*, nemlig at han ble pågrepet i en av nabogatene til åstedet) Strøket vrimlet av politimenn på grunn av spesiell uttrykning nettopp denne natten. Sogar kriminalsjef Lars L'Abée Lund var i området og kunne oppsøke åstedet få minutter etter brann- og politialarmen.

Praktisk talt alle landets avislesere husker adressen: Skippergata 6b. Det gjør også Ørnulf Bergersen. Og et halvt år efter mordnatten husker han også at han gjennom sine mørke solbriller, gjennom yr, tåke og juletidens stappmørke — på en avstand av ca. femti meter (fra Rådhusgata til nr. 9) leste nr. 6b på veggen og han gjenkjente med absolutt sikkerhet Torgersen. Men man kan selv i fullt dagslys og tindrende solskinn ikke se at det henger noe skilt på veggen over hode. Å lese nummeret eller å gjenkjenne en person, er totalt utelukket. Politiets hovedvitne er altså utstyrt med usedvanlig iakttagelsesevne og momentan våkenhet, på tross av at han aldri tidligere har vekket oppsikt på grunn av fremragende åndsevner. Her ser han gjennom solbriller og i stappmørke «Torgersen komme ut av porten».

Under åstedsbefaringen pekte vitnet Bergersen øyeblikkelig ut porten til det hus han trodde var nr. 6b. Imidlertid viste det seg at dette «nr 6» i *virkeligheten var nummer 9, og derfor lå på gal side av gaten*. Det dreier seg her i Skippergata om normale like og odde tall. Nummerskiltet på nr. 9 var løsnet og hang opp-ned: 9 var blitt til 6. Han påsto altså at Torgersen var kommet ut av nr. 9 og ikke av det berømte nr. 6b.

Den sansynlige forklaring på misforståelsen er enkel: Den kronisk kriminelle narkoman Ørnulf Bergersen hadde aldri sett Torgersen komme ut av noen port i Skippergata, hverken av nr. 9 eller av nr. 6b. Vitnet satt på sin celle efter at Torgersen-saken var kommet igang, og som alle andre leste han i avisene at Torgersen, dette rovdyr i menneskeskikkelse, efter mordet angivelig også hadde satt fyr på det gamle juletreet i kjelleren i Skippergata 6b. Derpå tok Bergersen kontakt med påtalemyndighet og politi og erklærte å ha sett ham «komme ut av (det velkjente) nr 6». Da han så kom til åstedet, det siste kvartalet

av Skippergata, hang det imidlertid to forskjellige nr. 6-skilt
der, og han la bare merke til det ene, — nemlig til det gale, på
motsatt side av gaten. Da han pekte ut huset, sto han selv
utenfor det riktige nr. 6b, men med ryggen til.

Dette vitneutsagnet ble godtatt i en norsk rettsal i 1958.

Daværende statsadvokat L.J. Dorenfeldt, aktor i saken, for-
søkte siden å bortforklare uhellet med nr. 9 og nr. 6b ved å
revde at Torgersen kanskje og muligens kunne ha satt fra seg
sykkelen sin i nr. 9, mens han satte fyr i kjelleren i nr. 6.
Kanskje og muligens! Dette skulle bekrefte den tidligere på-
stand om at «fisken sitter i garnet».

I stort oppslag i «Verdens Gang» endog fjorten år senere går
dette meningsløse tøv stadig igjen, — på første side i stort
oppslag: På fotografiet peker vitnet Bergersen fortsatt på num-
mer 9, mens det i teksten under bildet står «nr. 6».

Nå fins det flere opplysninger: Vitnet Bergersen sier i retten:
«... idet jeg går over Rådhusgata, ser jeg en mann komme ut
av nr. 6b ... denne mannen var Torgersen.» («Arbeiderbladet»
så sent som 16.2.1972) Her er det ikke snakk om nr. 9 eller nr.
6, men uttrykkelig om *nr. 6b!* — sett fra Rådhusgata, med
mørke solbriller en av vinterens mørkeste netter, 14 dager før
jul, og på ca. 50 meters avstand. Nr. 6b. En ting som er blitt
fullstendig oversett, det er at hvis Bergersen hadde talt sant, og
virkelig hadde sett noen komme ut av huset med det omvendte
nummerskiltet, da hadde han ikke sett noe nr. 6b, men bare
nummer 6. *Et omvendt 9-tall blir ikke til 6b, mer til 6.* Hvor i
all verden skulle b-en ha kommet fra? — Selvfølgelig fra avis-
lesningen på cellen.

Men ikke engang i tindrende solskinn kan man se noe num-
merskilt på dette huset ifra Rådhusgata, langt mindre noe num-
mer. Derfor har Bergersen senere lagt om forklaringen og sagt
at han så huset og porten på langt kortere hold, enn hva han
oppga fra først av, før åstedsbefaringen.

Av stor interesse for vitnets troverdighet er også Bergersens
tidligere rulleblad. Han var en pioner på «sniffingens» område,
og gikk i informerte kretser vanligvis under navnet «Kamfer'n»
på grunn av sitt sterke forhold til kamfer. Han er kronisk
kriminell, og ble ved sin siste domfellelse for ganske få år siden
dømt for mere enn hundre — 100 — straffbare forhold. Han
er fremdeles sikringsdømt.

Denne mannens vitnesbyrd i retten, med alle dets usannsyn-
ligheter og åpenbare absurditeter ble av L.J. Dorenfeldt karak-
terisert som «*nøkkelen til gåtens løsning*». Bedre nøkkel har
man ikke.

Derimot foreligger det idag to helt nye, skriftlige uttalelser

som ikke taler til fordel for Bergersen som nøkkel til noe som
helst «gäter». Det er brev fra Monrad Hellby og erklæring fra
Odd Sørлие, det første datert 27.2. 1972, det andre udatert
(Den manglende dato er imidlertid uten betydning, eftersom
Odd Sørлие i likhet med Monrad Hellby er villig til å avgi
samme forklaring i retten).

Monrad Hellby skriver bl.a. følgende i sitt brev:

«Senere samme dag — om kvelden den 6. desember 1957 —
møter jeg en kvinne, Solveig Eugenie Nielsen. Det er aldri noen
tvil om datoen for dette møte.

Da vi skulle krysse Universitetsgaten, var det at jeg gjen-
kjente kronvitnet, Ørnulf Bergersen, hvis bilde og etterlysning
jeg hadde sett i avisen samme dag. Ørnulf Bergersen befant seg
da utenfor Casino Biljardsalong i Stortingsgata, han stanset opp
og kikket inn i forretningen på hjørnet, han beveget seg sakte
som en mann uten noe bestemt mål. Jeg foreslo et øyeblikk for
Solveig og at vi skulle følge etter ham, nærmest for å se hvor
mange meter han kunne bevege seg uten å bli arrestert i et så
vidt sentralt strøk i sentrum. Solveig var mere interessert i
Rosekjeller'n, og såvidt jeg husker kjente hun ikke vitnet fra
før og for såvidt var konfrontasjonen for henne av mindre in-
teresse. Solveig og jeg avla Rosekjeller'n en kort visitt før sten-
getid og her *noterer jeg klokkeslettet da vi så Ørnulf Berge-
sen.* På det tidspunkt visste jo jeg ingenting om den rollen
dette vitnet senere skulle spille i Torgersen-saken. *Mitt notat i
dagboken var utelukkende et utslag av nysgjerrighet for senere
å konfrontere med avisene hvor langt ettersøkte klarte å bevege
seg uten å bli pågrepet.* I parentes skal jeg få innskytte: Jeg ser
i Dagbladet d. 26.ds. at vitnet denne kvelden hadde *nisselue* og
solbriller. Jeg kan eksakt ikke huske hvilken farve Ørnulf Berge-
sen denne kvelden hadde på dressen, eller om han hadde
bukse og jakke av hvert slag. Men én ting er jeg sikker på: han
hadde *ikke* nisselue, han hadde *ikke* solbriller. Jeg syntes synd i
ham av flere grunner, bl.a. fordi han var tynnkledt for årsti-
den, han gikk uten ytterfrakk og var barhodet — i enhver
henseende identisk med etterlysningsplakaten.»

Monrad Hellbys brev inneholder også følgende setning som
innledning: «Jeg hevder å ha sett kronvitne i Torgersen-saken,
Ørnulf Bergersen (senere endret navn) *utenfor Casino Biljard-
salong sent på kvelden den 6. desember 1957* — på et tids-
punkt som er aktuelt for det klokkeslett Ørnulf Bergersen
selv påstår å ha sett Torgersen komme ut fra en bestemt port i
Skippergata.»

Den kjensgjerning at strøket omkring Skippergata nettopp
denne natten var gjenstand for spesiell politiutrykning, uten at

den etterlyste Ø. Bergersen ble pågrepet der, taler naturligvis til fordel for Monrad Hellbys utsagn; nemlig at Bergersen selv hadde valgt den langt tryggere rute — opp Stortingsgaten.

Odd Sørli's erklæring lyder i sin helhet:

«Da jeg for ca 6 måneder siden snakket med Ørnulf Bergersen i Åkebergveiens kretsfengsel om Torgersensaken, fortalte han meg at han var i tvil om det i det hele tatt var Torgersen han hadde sett nær åstedet den gang han selv var etterlyst for rømning. Jeg fortalte ham at Torgersen arbeidet med å få gjenopptatt sin sak, og at jeg mente at Bergersens plikt var å møte som vidne i en eventuell gjenopptakelse av Torgersens sak. Han ba meg bringe beskjed til Torgersen at han ville møte som vidne, fordi han i alle år har gått med dårlig samvittighet, og fordi han vidnet mot en mann som han idag personlig tror er uskyldig i den forbrytelse han blev dømt for. Han mener påtalemyndighetene den gang satte ham under psykisk press fordi han selv var ettersøkt, men at han idag vil lette sin samvittighet overfor en ny lagmannsrett.

Odd Sørli»

Til dette kommer at vitnet Ørnulf Bergersen overfor Mads Strand og Jens Bjørneboe i samtale om aftenen den 6. desember 1971 trakk hele sin tidligere forklaring tilbake og hevdet *at han aldri hadde sett Torgersen komme ut av noen bestemt port, men bare å ha sett ham i nærheten*. Både Mads Strand og Jens Bjørneboe er villige til å bekrefte sitt utsagn i retten.

Ovenstående tre uttalelser er egnet til å belyse vitnet Ørnulf Bergersens grad av troverdighet og pålitelighet.

Når det gjelder det tidligere nevnte av påtalemyndighetenes og politiets hovedvitner, Evald Johannesen, er det bevisst løgnaktige utsagn at Torgersen hadde fortalt ham at han «nettopp hadde drept en pike og bitt henne i brystet», for lengst avslørt som oppdiktet. Men det hører til saken, og det belyser den grad av rettsløshet Torgersen har levet i, at *da Torgersen anmeldte Evald Johannesen for falsk politiforklaring, ble anmeldelsen henlagt av daværende statsadvokat L. J. Dorenfeldt*. Det sier seg selv at en falsk politiforklaring som gjaldt en så alvorlig sak som en mordanklage, ble avgitt under særdeles skjerpene omstendigheter, og normalt skulle ha ført til årelang fengselstraff. At siktede siden ble domfældt, gjør ikke Evald Johannesens politiforklaring mindre falsk.

SPØRSMÅLET OM INHABILITET HOS LAGRETTENS FORMANN.

Da vitnet Ørnulf Bergersen avla sitt prov i retten og kom til det punkt hvor han hevdet å ha sett Fredrik Torgersen komme ut av nr. 9/6b i Skippergata, fremkalte det en episode som gjorde et usedvanlig inntrykk på presse, jury og publikum: Den tiltalte Torgersen sprang i raseri over skranken, kastet en stol etter vitnet og forsøkte å komme så nær at han kunne få tak i ham. Politivaktene grep inn, og først etter et voldsomt, flere minutter langt slagsmål lyktes det å overmanne Torgersen. Aktoratet utnyttet opptrinnet meget sterkt til å «bevise» hvilken farlig og brutal voldsforbryter tiltalte var. Nettopp dette aspekt ble trukket frem i pressen og brukt som indisium mot Torgersen. Hva man la liten eller ingen vekt på, var det annet aspekt ved «tigerspranget» — som pressen dømte utfallet til — nemlig dette: Hvis Torgersen ikke på angjeldende tidspunkt virkelig var kommet ut av Skippergata nr. 9, da var han den eneste i salen som visste at vitnet sto og løy sammen hele historien. I så fall blir hans avmechtige raseriutbrudd ytterst forståelig hos en mann som plutselig for alvor ser seg truet av lovens strengeste straff.

Absolutt ingen oppmerksomhet ble viet scenens viktigste og på mange måter uhyggeligste punkt: Lagrettens formann forlot sin plass og kastet seg korporlig inn i slagsmålet. Han tildelte Torgersen flere slag i hodet, og fikk selv motta flere kroppsslag. Etter sin deltagelse vendte lagrettens formann tilbake til sin plass og fungerte videre som leder for den jury som skulle avgjøre skyldspørsmålet.

Det har neppe noen gang hendt at en lagrettsformann i en norsk rett har vært i bokstavelig håndgemeng med tiltalte, og det er en selvfølge at han efter det inntrufne burde ha vært erklært inhabil, partisk i saken, og forlatt sin stilling som lagrettens formann til fordel for en uhildet person.

Isteden ble samme mann efter slagsmålet mot tiltalte sittende i sin funksjon under hele resten av rettsaken. Det dreier seg her om et ganske klart brudd med norsk rettspleies oppfatning av begrepene «gild» og «ugild» i en straffesak.

Det kan igjen påpekes at bare den pågående, voldsomme politio- og pressekampagne av hets mot Torgersen kunne muliggjøre en atmosfære hvor en så grov forsømmelse av tiltaltes rettigheter kunne tales. Ingen avis protesterte mot maktmisbruket.

Det skal også her tilføyes at lagmannsrettens administrator og

dommer, lagmann Lunde, under hele saken mere optrådte som aktors assistent enn som upartisk administrator, — og at hovedskylden for at lagrettens formann ble sittende i sin stilling efter slagsmålet, vel må være å legge hans administrasjon til last.

FORSVARSVITNET EILIF STØLEGGEN, SOM POLITIET IKKE KUNNE FINNE.

Her skal nevnes ett av de «tekniske bevis», eller rettere sagt *indisier*, som under Skippergata-prosessen i juni 1958 tiltrakk seg umåtelig oppmerksomhet såvel i som utenfor rettssalen. Av pressen ble det omtalt som et nærmest hundre procent fellende bevis.

I åstedet, kjelleren i gården Skippergata 6b, ble det funnet et gammelt juletre, som morderen hadde forsøkt å antende for å utslette sporene efter drapet. I bukseoppbrettene på den dress Torgersen hadde på seg mornnatten, ble det funnet en barnål av samme størrelse som på grantreet i kjelleren.

Det sier seg selv at man antok at han med føttene hadde sparket treet dit han ville ha det, før han tendte på, og at han på den måten ganske naturlig hadde fått en nål opp i buksebretten.

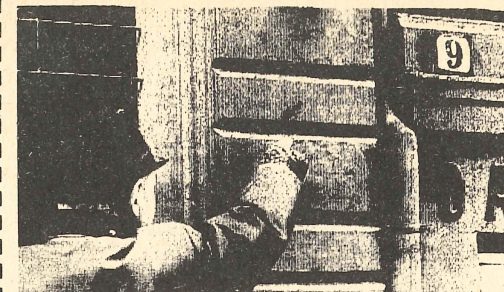
Det ble lagt stor vekt på at nålen var blitt funnet i *bukseoppbretten*. Man tilskrev det imidlertid ingen betydning at det også ble funnet barnåler både i *brystlommen* og i *innerlommen* på samme dress, noe som ikke lar seg forklare ved at Torgersen hadde vært borte i juletreet med føttene. For å få nåler i innerlommene måtte han ha vært i ganske anderledes intim kontakt med grantrær, og likeledes for å få nålene opp i brystlommen på jakken.

Torgersens egen forklaring på barnålene er at han en stund tidligere i fengslet hadde kjøpt dressen av en annen fange, som hadde brukt dressen under en flukt fra fengslet i Sverige, og i forbindelse med flukten hadde oppholdt seg i skogen i et par døgn. Den mann som hadde solgt dressen til Torgersen, het Eilif Støleggen.

Forsvaret etterlyste nå Eilif Støleggen som vitne i saken. Det viste seg imidlertid at politiet oppga *ikke å kunne finne Støleggen*. Derfor ble forsvarers vitne Støleggen aldri ført i retten under Skippergata-saken.

Det bør legges stor vekt på politiets utsagn at man selv efter store anstrengelser ikke klarte å finne ut hvor Støleggen befant seg, fordi dette er helt ubegripelig.

I følge justitiarius C. J. Fleischer i Oslo byrett, den 25. april 1972, ble Eilif Støleggen løslatt fra Oslo Kretsfengsel, Avd. B,

„BJØRNEBOE TRUET MEG”

— Jeg så Fredrik Fasting Torgersen ved drapstedet i Skippergt. 6 den sljebesvangre natten. Jens Bjørneboe har forsøkt å presse meg til å gå fra forklaringen. Det er hovedvitnet i saken mot Torgersen som sier dette. I går gjentok han sitt vitneprov for VG utenfor Åstedet i Skippergt. nr. 6 (bildet). Vitnet, som var rømt fange da drapet fant sted, har skiftet navn og klart å holde sin stil ren de siste par årene. (Side 9)

17.2. Dagbladet

Jens Bjørneboe
Horsdøgn 1
Tlf. 78 59 82
Bilingslied
Hjertege

KRONVITNET I TORGERSEN - SAKEN

Undertegnede, Nads Strand og Jens Bjørneboe, oppsøkte ca kl. 19.30 den 6. 12. 1971 det omtalte, avgjørende vitne i Skippergata-saken i hans nuverende bolig, hvor vi i ca 30 minutter førte en samtale med ham.

Vitnet — som vi foreløpig kan kalle "X" — hadde som bekjent under prosessen i Eidsivating Lagmannsrett, juni 1958, hevdet at han i desember 1957 på grunn av en vellykket rømning fra Botsfengslet befant seg på Traifot, og at han natten til d. 7.12.1957 hadde iaktatt Frearik Fasting Torgersen komme ut av porten til Skippergata 6b umiddelbart efter brannstiftelsen.

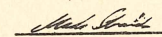
I løpet av vår samtale med X hevdet han:

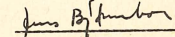
- 1) Ikke å være rømt fra Botsfengslet, men ute på permisjon.
- 2) Aldri å ha sett Torgersen komme ut av noen bestemt port, men bare å ha sett ham i nærheten.
- 3) X hevdet videre at han aldri mere vil møte i retten i forbindelse med Skippergata-saken.

Herr X's hustru var til stede under samtalen.

Undertegnede er begge villige til under eds ansvar i retten å bekrefte det ovenstående.

Oslo, den 16.2.1972

Nads Strand

Jens Bjørneboe

dagen etter at hovedprosessen i Eidsivatings lagmannsrett om Skippergata-saken ble påbegynt; den 3. juni 1958 forlot han fengslet i Oslo. «Vi har ingen opplysninger om hvem innen politiet eller påtalemyndigheten som ga ordre om løslatelsen», skriver justitarius Fleischer.

På Støleggen selv kom løslatelsen plutselig og helt uventet. Han var sluppet ut mot daglig meldeplikt hos politiet i Drammen, og var bosatt hos sin mor i samme by. Intet hadde altså vært lettere enn å få hentet Eilif Støleggen til Oslo for å vitne i lagmannsretten til fordel for Torgersen.

Først hele fjorten år senere, den 19. februar 1972, ble Eilif Støleggens vitneprov offentlig kjent, — og da ikke som erklæring avlagt i en rettsal, men gjennom en samtale med en dagsavis, hvor Støleggen meldte seg etter at Torgersen-saken gjennom avisartikler på ny var blitt aktuell. I oppslag på første side (19-2/72) under overskriften «Solgte dress til Torgersen: — Hvorfor ble ikke jeg ført som vitne?»

Eilif Støleggen bekrefter derpå (fjorten år for sent) overfor «Dagbladet» hvert ord Torgersen siden har sagt: Han hadde kjøpt dressen i Gøteborg. Da han senere var flyktet fra fengslet, overnattet han i samme dress i en barhytte, han hadde bygget seg. Etter ny arrestasjon ble dressen først oppbevart i fengslet i Sverige, og senere oversendt ham til varetektsfengsel i Norge, hvorpå han fikk den med seg til Kretsfengslet i Oslo, hvor han traff Torgersen og solgte den til ham. At Eilif Støleggen hadde overnattet i en barhytte i skogen, gir en helt tilfredsstillende forklaring på at det var barnåler i bryst- og innerlommer på jakken, — *men også på at det lå nåler i bukseoppbretten.*

Det ble fra aktoratet og likeledes i pressen lagt meget stor vekt på at nålene i Torgersens klær var små, og at man fant like små nåler på det gamle juletreet som lå i kjelleren. Til dette må man svare at selv på ett og samme tre varierer nålene i størrelse, og at en ivrig efterforsker lett kan komme i skade for å håndplukke nålene fra treet, når han håper på å skaffe et bevis i saken.

FYRSTIKKENE I TORGERSENS DRESS.

Et annet av de indisier som skriver seg fra Torgersens dress, er fyrstikkene som ble funnet der. Torgersen røkte aldri, og gikk av den grunn vanligvis ikke med fyrstikker på seg.

Efter arrestasjonen mord- og brannnatten ble det på Torgersen funnet hele *to esker fyrstikker.*

Når man hører eller leser det, virker indisiet usedvanlig psykologisk sterkt. Et bevis er det naturligvis ikke. at han hadde

fyrstikker på seg akkurat denne natten, men det gir hele handlingsforløpet, slik man (politiet) tenkte seg det, et sterkt skjær av sannsynlighet. Det ble også sterkt fremhevet under prosessen.

Hva som ikke ble fremhevet, var *at man i dressen også fant to eller flere cigarettstumper. Ikke-røkeren gikk altså ikke bare med fyrstikker, men også med cigarettstumper i lommene.*

Cigarettstumpene reduserer indisiet med fyrstikkene til absolutt ingenting. Torgersens egen forklaring var at hans bror, som var røker, også av og til brukte samme klær.

Imidlertid ble all oppmerksomhet samlet om fyrstikkene, ikke om cigarettene.

Enda en ting bør nevnes, når det gjelder Torgersens dress: Det var treull i kjelleren hvor brannstiftingen hadde funnet sted, men det ble ikke funnet spor av treull på Torgersens klær.

Det må likeledes fremheves hvilken uhyggelig ensidighet pressen under hele prosessen viste i sin iver etter å støtte politiet og aktoratet og bidra til å få Torgersen dømt på indisier. Det er stemningen fra «likskjennings»-hetsen som hele tiden går igjen: Pressen hadde oppfunnet historien, og nå skulle det vises at den var sann. Ved at Torgersen nå ble dømt for mord, ville myten om «likkapellet» faktisk bli stemplet som sannhet. Dette skjedde da også.

Offentligheten tror stadig på lik-historien, som egentlig bare var en ruteknusing.

Et av eksemplene er at det ble nevnt at det på åstedet ble funnet fingeravtrykk av andre, — *men det ble aldri fremhevet at det på åstedet ikke ble funnet noen fingeravtrykk av Torgersen.* Det er de mange, mange små drypp som tegner et bestemt bilde av en tenkt situasjon. Det var helt i begynnelsen av efterforskningen også andre mistenkte i bildet, men efter at politiet hadde meddelt pressen at «fisken sitter i garnet», ble all efterforskning til en samling av indisier mot Torgersen alene.

Det er i seg selv dypt alvorlig og skremmende at et menneske blir idømt livsvarig fengsel pluss ti års sikring på basis av indisier, men det blir enda alvorligere når rettspleien finner sted under en slik emosjonell atmosfære av hat og avsky og forakt.

For å få et nøyaktig bilde av den merkelige rollen den svenske dressen har spilt i Skippergata-saken må det føyes til at det alt i alt ble funnet fem — 5 — barnåler i den: en — 1 — barnål i bukseoppbretten, og de fire andre i bryst- og innerlomme. De kan ha ligget der i meget lang tid. De sakkyndiges

undersøkelse av barnålene har begrenset seg til en «konfrontasjon» mellom de fem nålene fra dressen og nåler fra juletreet på åstedet for ildspåsettelsen, som jo ikke var det samme som for drapet. Piken ble drept i trappeoppgangen, og liket etterpå lagt i kjelleren hvor juletreet befant seg. Det tekniske indisium med nålene — som altså gikk Torgersen imot — har således ikke vært underkastet noen kjemisk eller teknisk analyse, men bare vært vurdert pr. øyemål etter form, størrelse og farve. En vitenskapelig undersøkelse hadde imidlertid vært mulig på dette tidspunkt.

Oppsiktsvekkende er videre følgende faktum: Det gamle, visne juletreet befant seg i kjelleren, ikke i trappeoppgangen. I følge aktor hadde Torgersen på seg to forskjellige dresser i løpet av aftenen, først en — under drapet, derefter en annen, da han angivelig skulle ha vendt tilbake til kjelleren for å tenne fyr på treet og annet rusk som lå der.

Barnålene fra treet skulle således eventuelt ha vært å finne i de klær Torgersen hadde på seg under den påståtte ildspåsettelse, altså hvor fyrstikkene og de tre cigarettstumpene ble funnet, og som han hadde på seg under arrestasjonen i Havnegata. Men de fem barnålene ble imidlertid funnet i den andre dressen, i Eilif Støleggens svenske dress, som selv etter aktors teori ikke hadde vært i berøring med juletreet i kjelleren. *Nålene ble altså funnet i gal dress.* Til dette kommer at det antas at Torgersen hadde på seg en mørk frakk utenpå denne svenske dressen, som det ble funnet barnåler i. Dette ville i så fall ytterligere ha tjent til å holde barnålene borte fra lommene i jakken, for det tilfelles skyld at han skulle ha kommet bort i juletreet allikevel.

Til saken hører videre at det ble funnet blod i buksebenet på den svenske dressen, men *utelukkende på innsiden*. Aktors forklaring var at blod på utsiden kunne ha vært vasket bort. I virkeligheten endte Støleggens flukt fra det svenske fengslet med en bilkollisjon etter overnattningen i granskogen. Ved denne leilighet fikk Støleggen skadet det ene kneet og tildro seg et åpent sår der, noe som naturlig nok etterlot blodspor i buksebenets innside.

Det prosessuelt viktigste angående hele saken med den svenske dressen er imidlertid at Torgersen og forsvareren Knut Blom ikke hadde kjennskap til Støleggens flukt gjennom skogen i Sverige, mens hovedforhandlingene pågikk i juni 1958. De visste altså ikke hvorfra barnålene og blodet skrev seg, og kunne derfor ikke gjøre annet enn å be politiet eftersøke Støleggen for å gi mulige opplysninger om dette. Saken fikk altså på ingen måte den oppmerksomhet i retten, som den hadde

krav på. Først etter at Torgersen var kjent skyldig møtte han Støleggen i badet på Oslo Varetaktsfensel Avd. A, og fikk der høre hele historien om flukten og biluhellet. Han fikk da også vite at Støleggen under hele juni 1958 virkelig hadde oppholdt seg hos sin mor i Drammen, og likeledes overholdt sin meldepplikt til politiet der, — på tross av at politiet ikke «klarte å finne ham» da han skulle innkalles som vitne.

For oppklaringen av saken og av skyldspørsmålet — og det er dette som i så høy grad angår almenheten og begrepet norsk rettsikkerhet — er altså alt som angår dette kanskje viktigste tekniske bevis, barnålene i Torgersens klær, så utilfredsstillende klarlagt som over hode tenkelig. Det skal tilføyes at det var i Torgersens frakk at fyrstikkene og cigarettstumpene ble funnet, og at frakken ofte ble brukt av hans bror som var røker.

BLODSPOR PÅ TORGERSENS KLÆR OG SKO

I et par av de sko som Torgersen i likhet med andre klær ofte lånebyttet med sin bror, ble det innvendig funnet blodspor. Her må nevnes at hans bror noen tid før drapsnatten hadde fått knust og derefter amputert en stortå, at blodet kan skyldes blødninger gjennom bandasjen, er innlysende. Men det kan også ha den forklaring at Torgersen også nettopp hadde pådradd seg blødninger fra foten med å bruke et par for små sko under høksereiningen han stadig deltok i. Han hadde en skadet tå og blodige blemmer etter bruken av skoene. Et par sko ble funnet i vann, noe som Torgersen bror hadde gjort for siden å blokke dem ut av hensyn til smertene etter amputasjonen.

Det ble videre funnet blodspor på et av Torgersens jakkeærmer. Torgersen hadde et par ganger før drapsnatten vært i et kraftig slagsmål, som førte til at motstanderen måtte bringes til legevakten. Det fløt blod under slagsmålet.

Det ble også funnet blodlignende materie under Torgersens negler, men den sakkyndige uttalte at denne like godt kunne være appelsinsaft som blod.

Ingen av blodflekkene eller stoffet under neglene har altså den ringeste verdi som «bevis» i saken.

Til dette kommer at den drepte og Torgersen hadde samme blodtype, A, hvorved alle undersøkelser av eventuelle blodrester blir verdiløse.

EKSKREMENTER UNDER TORGERSENS SKO

På gulvet av åstedet befant det seg ekskrementer fra den døde. Disse ekskrementer var blitt tråkket ut over gulvet, og stedet

ble etter hvert besøkt av et forholdsvis stort antall politmenn og etterforskere.

Det ble senere også påvist ekskrementer under Torgersens sko, likeledes spor av dem i en av jakkelommene og på en fyrstikkeske. *Derimot ble det ikke funnet spor av fæces på pedalene av den sykkel Torgersen brukte ved arrestasjonen.*

Det ble heller ikke funnet spor eller lukt av ekskrementer ved den første undersøkelse på politistasjonen i Rådhusgata, heller ikke på Viktoria Terrasse eller på Møllergata 19 ble det sett eller luktet ekskrementer i forbindelse med Torgersen.

Arrestanten blir nu ført fra Møllergata 19 og tilbake igjen til Viktoria Terrasse, hvor det befant seg en lang rekke politimenn og sakkyndige som hadde vært på åstedet. Professor Wåler var blant de tilstedeværende, og han foretok personlig en grundig undersøkelse av Torgersen, blant annet en «lukteprøve» etter fæces, men helt uten positivt resultat.

Det må understrekes kraftig at *hvis Torgersen var kommet ut ifra Skippergata 6b med ekskrementer under skoene, ville disse utvilsomt ha smittet av på en eller begge av sykkelpedalene, og man ville ved en lukteprøve meget lett ha merket eller sett de ferske sporene.* Det ble altså ikke gjort.

Efter at Wåler hadde undersøkt Torgersen, ble han gjenstand for oppmerksomhet fra andre sakkyndige og fra politimenn, som kom fra åstedet med dets tilsølte gulv.

Hvis Torgersen hadde fått påført seg ekskrementer fra et annet sted, ville de også likeledes ha vært å finne på sykkelpedalene. Dermed bortfaller den første forklaring fra Torgersen, nemlig at han hadde brukt skoene til løptrening utendørs, og kunne ha tråkket i fæces under treningen, eller tråkket i en bleie hjemme, hvor man hadde spebarn i huset. Men først efter at Torgersen har kledd av seg på Viktoria Terrasse, er det tale om fæces i forbindelse med ham. Han kan meget vel ha tråkket i ekskrementrester som andre (politimenn og sakkyndige) intet- anende hadde ført med seg fra kjelleren og drapstedet.

Da han tok av seg turnskoene på Viktoria Terrasse, kan noe fra sålen ha smittet av på hans fingre, ha fulgt med i lommen og etterlatt en flekk på fyrstikkesken, da han tok den frem.

Det må i alle fall kunne sies at den kjensgjerning at et stort antall personer kom like fra åstedet med skitne skosåler, har tjent til fullstendig å ødelegge ekskrementenes verdi som teknisk «bevis», idet det må ha befunnet seg ganske mange ekskrementrester på gulvet i rommet hvor både Torgersen og de andre oppholdt seg.

Det er videre på det rene at fæces som befant seg i lommen og på fyrstikkesken kom dit gjennom avsmitning fra Torgersens

hånd eller fingre. Det har altså sikkert vært ekskrementrester på Torgersens fingre, men disse har ikke etterlatt spor på sykkelstyrets gummihåndtak eller på de hansker som ble funnet på sykkelens bagasjebrett. Man må således med sikkerhet gå ut ifra at Torgersen ikke hadde spor av ekskrementer på sko eller fingre, da han ble arrestert i Havnegata. Den fullstendig ekskrement-frie sykkel er her et ytterst viktig moment i saken, og den fæces som senere ble funnet på Torgersens turnsko, i hans lomme, på fingrene og på fyrstikkesken har altså ikke en gang rang av indisier.

Det karakteriserer hele etterforskningen og saksbehandlingen at det ikke blir gjort forsøk på å *oppklare saken*, — f.eks. ved å gjøre rede for «negative» funn og «negative beviser» —, men at det hele tiden bare søkes efter indisier mot Torgersen. Den almene sikkerhet er ikke tjent med at man legger større vekt på å få en mistenkt person domfeldt, enn på å få saken forsvarlig oppklart fra grunnen av. Det er en slik *oppklaring* av alle elementer i Skippergata-saken som nå er ønsket.

TANNAVTRYKKENE

Som et eksempel nettopp på dette uoppklarte og *ytterst uklare* i saken om mordet i Skippergata d. 6, desember 1957 kan man anføre det meget omskrevne og omtalte, og like meget omstridte indisium med det bittmerke som morderen hadde etterlatt i den dreptes ene bryst. Det ble opplyst til pressen og stort slått opp at Torgersen en stund nektet å la politiet få tannavtrykk av seg. Men det ble aldri nevnt at Torgersen henviste dem til sin egen tannlege som hadde tatt tannavtrykk av ham få dager tidligere. Dette avtrykk var utført av tanntekniker Ole Rui.

Da det viste seg at Ruis avtrykk ikke var brukbart i denne sammenheng, gikk Torgersen med på å ta nye tannavtrykk. Resultatet av sammenligningen mellom tannavtrykk og bittmerke er meget eiendommelig og helt uforståelig for enhver som bare kjenner indisiet fra skriftlig eller annen omtale. Uttalelsene fra de sakkyndige virker sterkt selvmotsigende og uforenelige.

Det ble således hevdet at tannavtrykkene i brystet viste merker av meget *slitte* tenner. Samtidig ble det framholdt at Torgersens tenner var meget skarpe.

Nå kan imidlertid nedslitte tenner meget vel være skarpe, men det er ikke dette det er tale om her.

Torgersens tenner er ennå idag, — hele fjorten år efter rettsaken — ikke nedslitt til samme nivå som bittmerkene påstås å

wise. De vil altså den gang — da Torgersen bare var 23 år gammel — ha vært betydelig mindre nedslitte enn i 1972.

For en legmann som bare har sin sunne fornuft og sin dømmekraft og logikk å holde seg til, hvis han vil prøve å forstå et slikt utsagn, er ovenstående fullstendig ubegripelig, og taler snarere for Torgersens uskyld enn mot den.

Allerede dette punkt krever en ny undersøkelse og redegjørelse av nye odontologiske sakkyndige.

Det er også påfallende at første sakkyndige, tannlege Strøm (som underviser i rettsodontologi ved Tannlegehøyskolen), ikke finner karakteristika. Professor Wærhaug skriver: «I merket rett til høyre for brystvorten *aner* man også at det *kan* ha vært en fordypning i skjærekanten. På Fasting Torgersens *høyre øvre hjørnetann* finner man en liknende *fordypning*.»

Man må også anmerke at et uttrykk som «*aner* man» er mere diffust enn ønskelig i en sak hvor et menneskeliv står på spill.

Det må føyes til at professor Wærhaug overhode ikke så Torgersens tenner, men som sakkyndig bare arbeidet på basis av tannlege Strøms materiale. Dette skjalter i virkeligheten professor Wærhaugs utsagn helt ut av saken, hvis det skulle gjøre krav på å bli betraktet som et nytt og uavhengig, selvstendig bidrag fra en sakkyndig. Tannlege Strøm skriver i sin rapport: *Bittmerke nr. 3* må skrive seg fra *høyre sidefortann*, men er som tannen uten karakteristika og er bare delvis tilkjennegitt. *Bittmerke nr. 4* må skrive seg fra *høyre hjørnetann* i underkjeven, men er uten karakteristika, som også tannen er.» Det finnes i tannlege Strøms rapport ikke noen gang tale om karakteristika ved bittmerkene eller ved tannavtrykkene. Det er således på det rene at de to sakkyndige har funnet frem til forskjellige resultater i det samme materiale.

Det må videre sterkt understrekes følgende: Det var første gang de to sakkyndige befattet seg med en slik undersøkelse, og de kan av den grunn ikke gjøre krav på å betraktes som sakkyndige i ordets egentlige betydning, da denne betegnelse forutsetter at man også tidligere må ha befattet seg med de ting saken gjelder, — i dette tilfelle bittmerker i levende vev, og dertil i vev som er så mykt, så plastisk og så elastisk som et kvinnebryst. Eftersom de oppnævnte sakkyndige i denne sak, som altså gjelder bittmerker i et levende kvinnebryst, som helt sikkert vil ha forandret form under bittet, må hele deres undersøkelse bli å betrakte som et eksperiment og ikke som en vitenskapelig begrunnet handling.

Erfaring på angjeldende område er det grunnkrav man idag stiller til all vitenskapelig undersøkelse som gjør krav på å kalles empirisk.

Man må også spørre hvorfor tannlege Strøms og professor Wærhaugs konklusjoner ikke ble oversendt til et faglig medisinsk råd for godkjennelse, — noe som ellers er praksis.

Efter resultatet av undersøkelsen reiste Fasting Torgersen krav om innkallelse av nye og utenlandske odontologiske sakkyndige, men dette ble nektet ham.

Hele den odontologiske side av saken har et forspill.

Tannlege Strøm erklærte før undersøkelsene ble foretatt, at hvis bittmerker og tannavtrykk ikke ble fellende for mistenkte, ville de bli *absolutt frikjennende*. Som bekjent førte undersøkelsene ikke til noen av delene i bindende forstand: Resultatene ble ikke frikjennende, men heller ikke fellende, — de ble føyet til saken som nye *indisier* mot Torgersen, i mangel av beviskraft. Det sluttlige utsagn gikk som så meget annet i denne sak ut på sannsynlighet: Det var etter de to sakkyndiges mening sannsynlig, høyst sannsynlig, at bittmerkene stammet fra Torgersen.

Men forutsetningen fra Torgersens side var at hvis undersøkelsene gikk ham imot, skulle nye sakkyndige innkalles, og dette ble holdt fast i en skriftlig avtale, som siden ble borte under saksforhandlingene.

Den 12. april 1958 ble det holdt et møte på legekantoret i Møllergata 19. Tilstede var: Tannlege Strøm, dommer Petter Koren, advokat Bloms fullmektig. Arntzen, samt Fredrik Fasting Torgersen.

Under dette møte gikk Torgersen med på at tannlege Strøm skulle få ta avstøpning av hans tenner, men forutsetningen var at hvis Strøm ikke kunne utelukke Torgersen som den som hadde satt bittmerket i Rigmor Johnsen's bryst, da skulle Torgersen få oppnåvt ny sakkyndig. Dette var en sikkerhetsforanstaltning fra Torgersens side, fordi han på dette tidspunkt hadde tapt tilliten til påtalemyndighetenes og politiets objektivitet i saken, noe han allerede etter politiets foring av pressen hadde god grunn til.

Men det var således en avtale at hvis Strøm ikke kunne utelukke Torgersen, skulle Torgersen få oppnåvt ny sakkyndig. Denne avtale ble som nevnt *utformet skriftlig*.

Denne avtale ble diktert av Torgersen og nedskrevet av tannlege Strøm, det var altså en skriftlig kontrakt som ble satt opp, fra Torgersens side for å gardere seg mot at en inkompetent sakkyndig skulle komme frem til et uriktig resultat.

Man må gå ut ifra at denne skriftlige kontrakt er bindende, og at den er en del av Torgersens menneskerettigheter som tiltalt i saken. Således skulle Torgersen ha rett til å oppnåvt og anerkjenne en ny sakkyndig.

Som annen sakkyndig ble *mot Torgersens vilje* professor Wærhaug oppnevnt, som altså aldri så Torgersens tenner, og som arbeidet på basis av tannlege Strøms materiale og teori.

Den skrevne avtale ble aldri forelagt retten til avgjørelse. Det løfte som var forutsetningen for at Torgersen gikk med på å la Strøm ta tannavtrykkene ble altså brutt.

Et avgjørende punkt er tannlege Strøms konklusjon på resultatene av hele undersøkelsen; at han med stor sannsynlighet må gå ut ifra at bittmerkene stammer fra Torgersen, men at han som vitenskapsmann ikke kan si seg sikker i saken, — derimot ønsker han å føye til at han som privatmann er fullstendig sikker på at Torgersen er den skyldige.

Dette er en så oppsiktsvekkende erklæring fra en vitenskapelig sakkyndig, at den ikke må stå ubemerket.

Tannlege Strøm erklærer at han som *vitenskapsmann ikke er helt sikker*, men at han som *privatperson er overbevist*.

Det sakkyndige vitne erklærer altså offentlig å disponere over to forskjellige slags samvittigheter, en (streng) som vitenskapsmann, og en annen samvittighet (mindre streng) som privatperson.

Utfallet av hele undersøkelsen blir altså ja og nei.

Det ser ut til at tannlege Strøm helt har glemt at det er som sakkyndig og fagmann (altså med streng samvittighet) han er innkalt til retten, — og slett ikke som privatperson.

Allikevel legger retten privatpersonens samvittighet til grunn for skyldigkjennelsen, idet utsagnet fra den private Strøm blir lagt til saken som nytt indisium mot Torgersen.

Dette har ikke det ringeste å gjøre med en vitenskapelig begrunnet uttalelse fra en sakkyndig: Hans mening som privatmann angår ikke lagmannsretten, og det er et utilbørlig press på retten å ytre den.

TIDSMALINGEN MORDKVELDEN, D. 6. DESEMBER, 1957

Det er mulig at nedenstående er det viktigste punkt i hele mordsaken fra Skippergata. Det har næsten ikke vært viet noen som helst offentlig oppmerksomhet.

Den senere drepte, Rigmor Johnsen, tok på Østbanen avskjed med sin venn Svein Erik, nøyaktig kl. 22.40.

Dette er hevet over tvil, da hans tog etter tabellen avgikk da.

Rigmor Johnsen går derpå fra Østbanen til en pølsebu i Dronningensgate, og forteller da bu-damen, Esther Olsen, at en mann følger etter henne. Han har fulgt henne fra Østbanen.

Fra Østbanen til boden i Dronningensgate, altså den strekning Rigmor gikk, bruker man fire minutter på å gå. Etter

Aktors prosedyreinnlegg

Om bittet i brystet erklærer statsadvokaten i sterke ord at det er helt overbevisende, helt fellende.

— Takket være et fremragende arbeid fra vårt kriminalpoliti og våre fremste vitenskapsmenn, kan vi med absolutt sikkerhet si at voldtektsmannen, drapsmannen og mordbrenneren er Fredrik Torgersen og ingen annen.

I den store Engelsehus-saken klarte Amanda å sette sitt stempel på morderen ved i dødsøyeblikket å kløre ham i ansiktet og ved å rive en knapp løs fra skjorten hans.

I denne saken har morderen selv satt sitt kjenningsmerke på liket. Og samtidig har selve åstedet satt sitt klare stempel på ham ved å la fem barnåler bli hengende i hans klær og en liten rest avføring på hans sko.

Statsadvokaten roper dette siste med truende, skjebnesvanger stemme. Torgersen sitter sidelengs i tiltaleboksen og ser ned. Han er utvendig rolig, men en kan se at de vektige ordene gjør sterkt inntrykk på ham.

Statsadvokaten foreholder nå lagretten de tre forbrytelsene, deres brutale og hensynsløse karakter, deres ytterst alvorlige art.

Først og fremst et grovt og rått voldtektsforsøk mot en ung pike.

Så et brutalt drap.

Og endelig en fullstendig hensynsløs ildspåsettelse som kunne satt 19 menneskeliv på spill og blitt en katastrofe.

— Jeg vil ikke skjule at min påstand, hvis lagretten kjen-

ner ham skyldig, vil gå ut på lovens strengeste straff: livsvarig fengsel og sikring for alltid. Denne mannen må ikke på ny slippes løs på samfunnet.

Samfunnet må nå, en gang for alle, sikre seg at det ikke på ny kan trues av en slik følelseskald og holdningsløs psykopat, en slik rå og farlig sedelighetsforbryter og morder!

Det ligger nå i lagrettens hånd. Det er deres sak å dømme. Jeg gjentar at hvis noen fornuftig tvil er til stede, — da la den komme tiltalte til gode. Men jeg hevder at lagretten kan og skal svare ja på samtlige spørsmål i tiltalen.

Statsadvokaten i mordsaken mot Torgersen:

«Jeg krever livsvarig fengsel og

**sikring
for alltid»**

*Aldri mer må denne
mannen slippes løs
på samfunnet*

Statsadvokat Perentzelds
uttalelse om at en hard pågrip-
ning er nødvendig for å sikre
være naturligvis for den blide,
unge mannen på tilslutningen.

Solgte dress til Torgersen:

**— Hvorfor ble ikke
jeg ført som vitne?**

Polititadjutant Haukenæs: — Vi gjorde muligens en tabbe

**En farlig holdningsløs
og eksplosiv psykopat**

Den dramatiske episoden lørdag får betydning under vurderingen av Torgersen

**Livsvarig og
10 år sikring
for Torgersen**

sakens øvrige opplysninger må man gå ut ifra at mannen som hadde fulgt etter henne fra Østbanen, er den samme som senere tok hennes liv. Skulle Fasting Torgersen være identisk med denne mann, må han ha vært på Østbanen klokken 22.40, hvor han la merke til henne og søkte å oppnå kontakt, hvorefter han forfulgte henne gjennom gatene.

Vi må her føye til at ingen av de som denne aftenen så Rigmor sammen med den ukjente mannen, etterpå har kunnet identifisere ham under rettslig konfrontasjon med Torgersen. De fleste angir bl.a. at mannen har vært ca 180 cm. høy, mens Torgersen ifølge politiets identifikasjonsavdeling måler 174½ cm.

Hvis nu Torgersen har oppholdt seg et annet sted enn på Østbanen kl. 22.40 — da er han ikke identisk med mannen som forfulgte Rigmor Johnsen derfra.

Det utelukkes dermed at han er morderen.

Det er disse minuttene hele saken er avhengig av.

Hele denne side er av politiet etterforsket med grov slurv og unøyaktighet, for ikke å si direkte tendensiøs. Tidsberegningen ble da også tilbørlig holdt i bakgrunnen under hovedforhandlingene.

Det er vitnefast at Fasting Torgersen denne aftenen (6/12-57) forlot cafe «Hjerterom» kl. 22,30.

Cafe «Hjerterom» ligger i Pilestredet ovenfor Rikshospitalet. Å gå derfra til Østbanen på ti minutter er umulig.

Da Torgersen kom ut ifra «Hjerterom», møtte han to venner, Arné Torstensen og Tor Guldbrandsen. Disse snakket han med i ca. ti minutter. Under samtalen med disse spurte de ham om det var noe «fart» på «Hjerterom», og til dette svarte han nei. De spurte ham om han ville bli med på restaurant «Pilen», men han svarte at han var uvenner med stedets garderobedame. Da han forlot de andre for å gå videre, må klokken minst ha vært 22.40.

På dette tidspunkt går Rigmor Johnsen fra Østbanen med en mann etter seg. Da Torgersen forlater sine kamerater utenfor «Pilen», går han videre ned Pilestredet, så til høyre og mot Carl Johan, som han når ved «Grand Cafe», altså på den side av caféen som vender mot slottet.

Da Torgersen passerer hovedinngangen til «Grand», hilser han på og blir gjenkjent av vitnet frk. Tømmerek.

Dette møtet er hevet over enhver tvil. Frk. Tømmerek var også ledsaget av sin forlovede.

Klokkeslettet for møtet er altså selvsagt av den aller største betydning for hele Skippergata-saken, — og her må man gå frem med den aller mest minuttøse nøyaktighet.

Her synes det at politiets tidsberegning har vært helt utilfredsstillende, idet den hele tiden tar sikte på å gjøre avstander og tidsrom mindre enn de i virkeligheten er.

Vi må holde fast at den drepte, Rigmor Johnsen, gikk fra Østbanen med en mann etter seg kl. 22,40.

Politiet har forsøkt å foreta en tidsberegning som muliggjør at Torgersen kan ha vært på Østbanen kl. 22,40, — og har derfor forskjøvet alle tidspunkter bakover.

Politiet og statsadvokat Dorenfeldt arbeider på basis av den teori at Torgersen passerte «Grand» og ble iaktatt der kl. 22,35 — 22,40 — og selv etter denne teori måtte altså Torgersen ha sprunget av alle krefter for å nå Østbanen kl. 22,40.

Det riktige klokkeslett for møtet mellom frk. Tømmerek, hennes forlovede og Torgersen ligger imidlertid etter all sannsynlighet ca 15 minutter senere.

Bakgrunnen er denne:

Frk. Tømmerek og hennes forlovede hadde nettopp overværet aftenens forestilling på Chat Noir. De passerte «Grand Café» og hilste på Torgersen på veien hjem etter forestillingen, uten at noen av dem kan oppgi noe eksakt klokkeslett.

På «Chat Noir» vet man imidlertid nøyaktig når forestillingen sluttet. Politiet undersøker nå tidspunktet og får oppgitt at forestillingen sluttet 22,25 eller 22,30 med tre minutters marginal hver vei. Derefter går politiet fra «Chat Noir» til «Grand» etter samme rute som frk. Tømmerek og hennes forlovede fulgte, og kommer til at den tar 5 minutter å gå. Man legger disse fem minutter til kl. 22,30 og kommer videre til at de to må ha møtt Torgersen utenfor «Grand Café» kl. 22,35 eller senest kl. 22,40 — hvorefter Torgersen må ha sprunget til Østbanen av alle krefter for å oppdage Rigmor Johnsen der kl. 22,40 — da toget gikk.

Forsømmelsen i den tidsberegning som ligger til grunn for politiets og aktoratets teori er av en slik art og grad at man først nekter å tro at det er mulig. Man legger fem minutter til det tidspunkt, da forestillingen tok slutt.

Politiet har over hode ikke beregnet den tid det tar å komme seg ut ifra benkeradene, ut i garderoben, stille seg i kø og få tak i sitt vintertøy. Derefter har paret begitt seg ut på gaten, og antagelig arm i arm og i rolig tempo begitt seg på vei.

Det må innskjerpes at dette var «Chat Noirs» forestilling den 6. desember, altså umiddelbart før jul. Det samlede publikum hadde altså vintertøy liggende i garderoben, og enhver erfaren teatergjenger vet hvor lang tid det tar å komme frem til garderoben gjennom køen av andre besøkende, hvor lang ventetiden er, og hvor lang tid det tar å komme seg ut gjennom trengse-

len. Til dette kommer da at frk. Tømmerek, som var en ung dame, neppe har forlatt foyeen i teatret uten å ha konfrontert seg med speilen.

Med andre ord: Politiet har for å sannsynliggjøre Torgersens mulige drap av Rigmor Johnson helt bortsett fra en realistisk tidsmåling, — politiet har bortsett fra et tidsrom på ca 15 — muligens 20 eller 25 minutter. Kinoene sluttet, gatene var fulle av mennesker. Dette betyr i praksis at Torgersen ble sett utenfor «Grand Café» tidligst kl. 22,50 — 22,55 — hvis ikke klokken 23.

Dette utelukker imidlertid at Torgersen var den mann som allerede tidligere var blitt observert sammen med Rigmor Johnsen, og det utelukker dermed at Torgersen kan være morderen.

Han kan ikke ha vært samtidig i Carl Johan utenfor «Grand» og i Skippergata eller ved Østbanestasjonen. Og det skal gjentas av hovedpunktene i en sal som etter hvert er vokset til å bli sprunget av alle krefter for å nå Østbanen kl. 22,40.

Det er dypt beklagelig at en så forferdelig alvorlig sak som «Skippergata-saken» i 1958 har fått en så upålitelig, useriøs og lite tillitsvekkende behandling, såvel efterforskningsmessig sett, som prosessuelt. Pressens holdning til saken har vært en tragedie, både for den domfelte som for pressen selv. Hele saken har etterlatt dyp tvil hos store deler av det norske folk, ikke bare hos de her undertegnende, og saken har svekket almenhetens tillit til norsk rettsikkerhet.

Ytterst forstemmende er også at påtalemyndighetene har ydet en så voldsom motstand og vist en så intens motvilje mot gjenopptagelse av saken, at dette har skapt det inntrykk at politi og påtalemyndighet ikke *tør*, ikke *våger* å innlate seg på en gjenopptagelse i normale former.

Det som idag gjensstår, er en utilfredsstillende og uklar mistillit til norsk rettsvesen, — noe som ingen vil være tjent med i det lange løp.

Det sier seg selv at en kortfattet fremstilling av sakens problemer, slik som den ovenstående, på ingen måte kan bli utførlig eller grundig nok. Her kan bare i knapphet antydes enkelte av hovedpunktene i en sak som etter hvert er vokset til å bli uhyre omfattende. Den hører hjemme i en rettsal hvor en ny, langt grundigere og mere nitid granskning kan finne sted, vurdert av en ny administrator og dommer, en ny gruppe efterforskere, en ny statsadvokat og en ny lagmannsrett.

Vi, undertegnede, anmoder herved Stortingets Justiskomite om å bidra til at det nå kan kastes lys over alle uklarheter og misligheter i Torgersen-saken, — og videre om å benytte seg av

medlemmenes rett som stortingsrepresentanter til å interpellere saken i det norske Storting.

Ærbødigst,
Helge Reistad
Sverre Wold
Jens Bjørneboe
Erna Nystein
Peder Furubotn

P.S.:

Like før ovenstående sendes til trykning, har det meldt seg et nytt hovedvitne i Torgersen-saken, antagelig det viktigste av alle: Skipsreder Gustav Gjerløv, som oppgir å ha møtt Fasting Torgersen i Hovinveien, drapsnatten klokken 1155, sammen med en høy, slank dame.

Under processen i juni 1958 lå Gustav Gjerløv med hjerteinfarkt på sykehus. Først det siste års fornyede offentlighet omkring Torgersensaken vakte på ny hans interesse for den og forståelsen av møtets betydning.

Dette utelukker at Torgersen er skyldig i drapet.

Ny dramatisk sak med LIVSTIDSFANGE i jern

Har sagt seg uskyldig i 13 år - nå ny tiltale for drapforsøk

Art. 11. okt. 57.
A. Kjell Johansen Den 37 år gamle livstidsfange Fredrik Fasting Torgersen; omtalt som Norges farligste fange, vil være lenket på avmerket og bon når han i dag føres inn i den store lagmannsretts- holt, drap og mordbrann. Gjenningssted: Skippergata 6 B. Nå går tiltalen ut på regulært drapforsøk i Botsfengdelt i tillegg til legemsbeskadigelse, tvang, trusler og vold mot offentlig tjenestemann. Som livstidsfange kan han imidlertid ikke få vanlig fengselstraff. Svarer lagretten ja på skyldspørsmålene er det refselsler som kommer på tale. Han kan settes på enerom i inntil seks år, og heller ikke det utgjør noen forskjell for Torgersen som lenge har sittet på enecelle.

Art. 6. okt. 57.
Prøve å stikke kniven
i fengselsbetjentens hals

Torgersen i retten i går
Art. 13. okt. 57.
Dueblod, ikke
„betjentblod“

Forsvarer
truet med å
trekke seg

A. Dag Karlsen

Blodet på kniven som livstidsfange Fredrik Fasting Torgersen holdt i hånden over den blødende og skamslåtte fengselsbetjenten Harald Aaserød stammer fra en due og ikke fra førstebetjenten, påsto Torgersen og hans forsvarer Sven Gøtz i lagmannsretten i går da aktor, statsadvokat Håkon Wiker la fram kniven med blodstenkt spiss som bevismateriale.
— Jeg har bare brukt kniven til å skjære opp hysingen jeg bændt fengselsbetjenten med, sa Torgersen, ikke til å stikke.

Art. 19. okt. 57.
TORGERSEN FIKK ENECELLE

Jeg ender på kirkegården

Strifunnet for drapforsøk

Livstidsfange Fredrik Fasting Torgersen ble frikjent for drapforsøk på fengselsbetjenten på Botsfengdelt. Han ble også frikjent for å ha brukt kniven som stikkvåpen på betjenten. For yverig erklærte lagretten Torgersen skyldig i legemsformærrelse mot fengselsbetjenten og for å ha truet ham. A

Art. 25. juni. 57.
Torgersen tiltalt
for drapforsøk

